

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπανίδης → ampandonis@gmail.com

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Ο επηρεασμός του ανθρώπου στην σύγχρονη εποχή

Προπαγάνδα είναι η με κάθε μέσο συστηματική προσπάθεια μονόπλευρου επηρεασμού της κοινής γνώμης προς ορισμένη κατεύθυνση. Η προπαγάνδα έχει συνδεθεί σε μεγάλο βαθμό με τα ολοκληρωτικά / δικτατορικά καθεστώτα, όπου ο έλεγχος και ο επηρεασμός των πολιτών είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τη διατήρηση της εξουσίας, αλλά και για τη συμμετοχή των πολιτών στα σχέδια του καθεστώτος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ναζιστική Γερμανία του Αδόλφου Χίτλερ, όπου ο Υπουργός Προπαγάνδας Γκαίμπελς, είχε αναλάβει να πείσει τους πολίτες για την ορθότητα των σχεδιασμών του Χίτλερ και ιδίως για την επεκτατική του πολιτική. Με βασικά μέσα τον Τύπο, τον κινηματογράφο, το πρόγραμμα εκπαίδευσης, αλλά και τις εκδηλώσεις και τις δημόσιες ομιλίες, όπου κυριαρχούσε η επίκληση στο συναίσθημα, κατόρθωσε να κειραγώγησε τους Γερμανούς πολίτες.

Ακόμη και σήμερα, άλλωστε, χρησιμοποιούμε τον όρο γκαιμπελικός για να αναφερθούμε στην χρήση της παραπληροφόρησης, στις συκοφαντίες και στην αθέμιτη προπαγάνδα.

Με τον όρο προπαγάνδα καταλαβαίνουμε την εκστρατεία που κάνει ένα ολοκληρωτικό καθεστώς για να πείσει τους υπηκόους του πως ζουν σ' έναν παράδεισο (για το οποίο κανείς δεν πείθεται) και να βρει συμμάχους στον διεθνή χώρο. Σπίνονται τεράστιοι μηχανισμοί, ξοδεύονται αμύθιτα ποσά, και κάποιες φορές τα καταφέρνουν. Η πρών ΕΣΣΔ, μέχρι την πτώση της, είχε πολλούς πιστούς σε δεκάδες χώρες που δεν έβλεπαν την πραγματικότητα, αλλά την ειδυλλιακή εικόνα του σοσιαλισμού, όπως αυτή είχε παραχθεί στα εργαστήρια της KGB, που ήξερε επακριβώς ποιος είναι ο αυθεντικός κομμουνισμός και ποιοι είναι οι εχθροί του.

Ένα άλλο πετυχημένο κέντρο προπαγάνδας είναι το Χόλιγουντ, που σχεδόν όλες του οι πραγωγές, έμμεσα ή άμεσα, είναι στην υπηρεσία του πολιτικού συστήματος των ΗΠΑ και του αμερικανικού τρόπου ζωής. Φυσικά υπάρχουν και αριστουργήματα που έχουν παραχθεί, αλλά αυτά αποτελούν ελάχιστες εξαιρέσεις σε σχέση με τις δεκάδες χιλιάδες ταινίες που έχουν γριστεί. Γνήσιο προϊόν αυτής της σχολής είναι τα σίριαλ. Οι γνωστές σαπουνόπερες που εθίζουν τον κόσμο στο ασήμιαντο σε όλα τα επίπεδα. Ασήμιαντα σενάρια, σκηνοθεσίες, πθοποιοί κ.λπ., που στοχεύουν να εγκλωβίσουν τους τηλεθεατές στο τίποτα και να τεθούν εθελοντικώς εκτός κοινωνίας.

Ο σύγχρονος πολιτικός λόγος αποσκοπεί στην εξουσία. Οι ψηφοφόροι πρέπει να πειστούν για την παρουσία ενός κόμματος ή ενός αρχηγού «Μεσσία», που θα τους σώσει. Στη θέση του ενεργού πολίτη, έχουμε έναν ανενεργό πολίτη, που χάνει την προσωπικότητά του μέσα στη μάζα. Βρίσκεται σε βρεφική πλικά,

που ταυτίζει τον πατέρα με τον αρχηγό, όπως ο φανατικός θροσκευόμενος θεωρεί τον Θεό απόλυτο και παντοδύναμο αρχηγό και μπορεί να διαπράξει τα πο φρικαλέα εγκλήματα στο όνομα του Θεού, ασχέτως αν ο Θεός, στην ιουδαιοχριστιανική παράδοση τουλάχιστον, δίνει εντολή να μην κάνεις φόνο. Και σε ένα τέτοιο κλίμα, τα φασιστικά κινήματα βρίσκουν πρόσφορο έδαφος για να αναπτυχθούν.

Υπάρχει και η άποψη (για πολλούς ακραία), πως η διαφήμιση είναι μιά μορφή φασισμού. Και είχε απόλυτο δίκιο. Και με τον λόγο και την εικόνα, διαμορφώνει έναν παραδεισένιο κόσμο που τον ταυτίζει με ένα ανεξέλεγκτο προϊόν, το οποίο μπορεί να είναι, πέρα από τη χαμπλή ποιότητά του, πιθανόν και επικίνδυνο για την υγεία. Π.χ. τα φαρμακευτικά σκευάσματα. Τι εγγύουσα υπάρχει πως δεν είναι απάτη; Και γιατί τα φάρμακα δεν τα πουλάνε στα σούπερ μάρκετ και τα πουλάνε άνθρωποι με πανεπιστημιακές σπουδές και με συνταγή γιατρού; Ακόμα, τα επώνυμα ρούχα.

Ράβονται από ανθρώπους που εργάζονται σε άθλιες συνθήκες, σε εξαθλιωμένες χώρες όπου η ζωή των εργατών δεν έχει καμιά αξία. Και όμως ο καταναλωτής φιγουράρει στο επώνυμο ρούχο του και νομίζει πως είναι προσωπικότητα και όχι συνεργός σε ένα έγκλημα.

Ας πάμε όμως να δούμε, ποιό είναι το κόκκινο νήμα που ενώνει και τους τρεις αυτούς λόγους; Ο μύθος. Δηλαδή η τεχνική του παραμυθιού, που διαμορφώνει έναν φανταστικό κόσμο, ο οποίος δεν χρειάζεται αποδείξεις και τεκμηρίωση, αλλά στοχεύει να δημιουργήσει μια γοντεία και να διαμορφώσει έναν πιστό. Και ο πιστός είναι ένας υποταγμένος άνθρωπος. Δεν γνωρίζει τον εαυτό του και ζει εκεί που του έχει επιβάλει η άρχουσα νοοτροπία και γίνεται καταναλωτής. Δεν μπορεί να καταλάβει ποιος είναι και τι θέλει και δεν γνωρίζει τη δύναμή του.

Οι ελίτ της εξουσίας, μέσα από την εμπειρία αιώνων, για να κρατήσουν τα πλούτη τους και τη δόξα τους, έπρεπε πάνω από όλα να κυριαρχήσουν στις συνειδήσεις των ανθρώπων, αφαιρώντας τους κάθε δυνατότητα να σκε-

φθούν, παραμένοντας στην άγνοια και στην απελπισία και μπαίνοντας στην ουρά να περιμένουν κάποιο θαύμα.

Η προπαγάνδα επιτρέπει στους ισχυρούς να κατευθύνουν και να ελέγχουν την κοινή γνώμη, λαμβάνοντας εκείνες τις αποφάσεις και εκτελώντας εκείνους τους σχεδιασμούς που οι ίδιοι επιθυμούν, χωρίς να αντιμετωπίζουν σημαντικές αντιδράσεις από τους πολίτες. Προκύπτει, έτσι, μια δραστική υπονόμευση του δημοκρατικού πολιτεύματος, αφού οι πολίτες ψωφίζουν και συναινούν μη έχοντας πραγματική γνώση των καταστάσεων.

Η ουσιαστική βάση της δημοκρατίας βρίσκεται στη δυνατότητα να ακούγονται και να τίθενται στην κρίση των πολιτών όλες οι απόψεις, όσο κι αν διαφοροποιούνται μεταξύ τους. Κύριο όπλο, όμως, της προπαγάνδας είναι ακριβώς η δαιμονοποίηση της αντίθετης άποψης και παρουσίασή της ως αντιπατριωτικής και αντεθνικής ή ως επιζήμιας και καταστροφικής.

Χρειάζεται, επομένως, η ώριμη εκείνη στάση των πολιτών που δεν θα επιτρέψει τη φίμωση ή την άρνηση του αντίλογου, καθώς μόνο μέσα από τον αντίλογο προκύπτουν τα τρωτά της άλλης άποψης. Δημοκρατική, είναι, λοιπόν

μόνο εκείνη η κοινωνία στην οποία η αντίθετη άποψη, όχι μόνο δεν καταδιώκεται και δεν απορρίπτεται, αλλά κρίνεται εξαιρετικά σημαντική, ώστε να φωτιστεί χάρη σε αυτή το εξεταζόμενο ζήτημα από όλες τις πλευρές του. Οι πολίτες θα πρέπει, άρα, να επιζητούν τον αντίλογο και να μελετούν με προσοχή τα επιχειρήματα της αντίθετης παράταξης, διότι μόνο έτσι θα μπορούν να προσεγγίζουν πληρέστερα την αλήθεια.

Αν δεν πάρουμε την ευθύνη του εαυτού μας, ο κόσμος δεν πρόκειται να αλλάξει.

